

Maido Rahula (1936–2017)

Maido Rahula sündis 20. mail 1936. aastal Järvemaal Käreveres. Õppis Tännassilma algkoolis ja Türi keskkoolis. 1949. aasta märtsis küüditati pere Siberisse, kus Maido Rahula sai keskhariduse Krasnojarski krai Krasnoturanski keskkoolis, mille lõpetas 1954. aastal. Seejärel asus ta õppima Tomski Riikliku Ülikooli mehaanika-matemaatika teaduskonda. 1959. aastal lõpetas ta Tomski Riikliku Ülikooli. 1960. aastal astus ta Tartu Riikliku Ülikooli (TRÜ) aspirantuuri algebra ja geomeetria kateedri juures Ülo Lumiste juhendamisel. 1962. aastal lõpetas ta aspirantuuri ja 1964. aastal kaitses Tartus kandidaadiväitekirja "Kõrgemat järku diferentsiaal-geomeetriast" ning talle omistati füüsika-matemaatikakaandidaadi teaduskraad. 1989. aastal kaitses ta Tbilisi Riikliku Ülikoolis doktoriväitekirja "Infinitesimaalne seostus kihtkonnas ja kujutuste diferentsiaalinvარიandid" ning talle omistati füüsika-matemaatikadoktori teaduskraad.

Maido Rahula töötas TRÜ algebra ja geomeetria kateedris assistendina (1962–1963), vanemõpetajana (1963–1965) ja dotsendina (1965–1972). Aastatel 1967–1971 oli Maido Rahula Nafta- ja Tekstiilitööstuse Instituudi (Alžeeria) ja Alžeeria Ülikooli õppejõud. Aastatel 1971–1989 oli ta Odessa Toiduainetetööstuse Tehnoloogia Instituudi kõrgema matemaatika kateedri juhataja. Aastatel 1989–2003 töötas Maido Rahula Tartu Ülikooli algebra ja geomeetria ka-

teedri ja puhta matemaatika instituudi korralise professori ametikohal ja oli 1997. aastal puhta matemaatika instituudi juhataja.

Maido Rahula täiendas end Leningradis (1967), Kiiemis (1975), Moskvast (1981). 1995. aastal oli ta kümme kuud TEMPUS-programmi raames Toulousi Paul Sabatier' Ülikooli juures. Eesti Vabariik tunnustas Maido Rahula panust täppisteaduste arengusse 1994. aastal teaduspreemiaga. Tartu Ülikool tunnustas Maido Rahulat tänukirjadega, aumärgiga (2006) ja suure medaliga (2001).

Maido Rahula oli andunud geomeeter ja pidas geomeetriat matemaatika kõige tähtsamaks valdkonnaks. Ta ütles ükskord, et matemaatikas on kolm kogu matemaatika arengut määravate probleemide allikat ja need on arvuteooria, geomeetria ja füüsika. Tema uurimisvaldkonnad geomeetrias olid vektorväljade teooria, diferentsiaalvõrrandite sümmeetriate uurimine diferentsiaalgeomeetria meetoditega, seostused kihtkondades, Lie tuletised, diferentsiaaljätkamised ja kujutuste diferentsiaalvariandid. Maido Rahula andis olulise panuse nende valdkondade arengusse. Ta oli rahvusvaheliselt tunnustatud spetsialist eespool loetletud diferentsiaalgeomeetria valdkondades. Ta oli diferentsiaalgeomeetria kaasaegsetele probleemidele, struktuuridele ja meetoditele pühendatud teadusmonograafiate autor.

Maido Rahulal olid head kontaktid Moskva ja Kaasani diferentsiaalgeomeetria koolkondade geomeetritega, ta hindas kõrgelt nende koolkondade saavutusi ja pidas ennast Moskva ja Kaasani diferentsiaalgeomeetria koolkondade järelkäijaks. Samal ajal oli tal tihe koostöö Prantsuse diferentsiaalgeomeetria koolkonna geomeetritega. Maido Rahula oskas näidata geomeetria ilu, alati rääkis valmistatult geomeetriast ja haaras noori oma entusiasmiga. Kui ta tuli Odessast Tartusse ja asus tööle algebra ja geomeetria kateedri korralise professorina, siis paljud üliõpilased hakkasid tundma huvi geomeetria vastu, võtsid osa geomeetria teadusseminari tööst ja valisid geomeetriat oma erialaks matemaatikas. Maido Rahula õpetas põhiliselt diferentsiaalgeomeetriat, mille erinevaid kursusi ta luges kõigi aastate jooksul. Ta luges globaalanalüüsi, Lie-Cartani arvutust, rühmateooriat, dzeeta-struktuure ja seostuste kihtkondade

teooriat. Ta on koostanud õppevahendi kaasaegse diferentsiaalgeomeetria struktuuridest (vektorväljad, vektorvälja poolt tekitatud voog, diferentsiaalvormid, Lie tuletised) ja need on üliõpilaste seas väga kõrgelt hinnatud.

Maido Rahula jääb kolleegide mällu kui väljapaistev matemaatik geomeetria valdkonnas, nõudlik teadlane, toetavalt abistav ja lahkelt kogemusi jagav kolleeg.